

MILLIY TIKLANISH

28 (89) 2010 йил 21 июль, чоршанба

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг ижтимоий-сиёсий газетаси

2008 йил 30 октябрдан чиқа бошлаган
www.milliytiklanish.uz

Она ва бола
соғлиги доимий
эътиборда

Мамлакатимизда аҳолининг
репродуктив саломатлиги
мустаҳкамлаш, моддий-техник
базани яхшилаш, соғлом
болалар туғилиши борасида
кенг тарғибот ишлари олиб
борилмоқда.

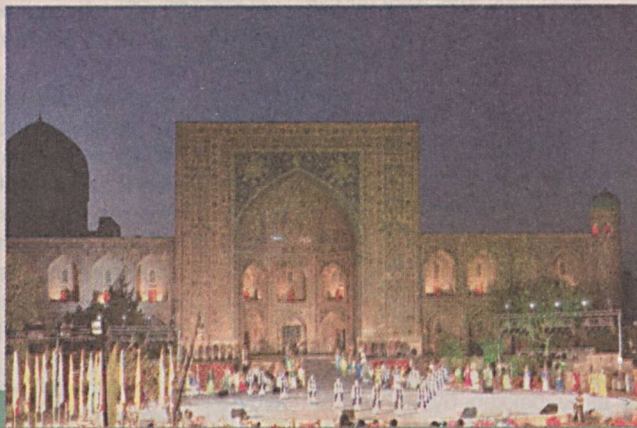
4-бет

Архитектура санъати

Дубай бугунги кунда дунё архи-
тектура санъатини ўзида мужассам
этган марказлардан бирига айлани-
ниб бормоқда. Шаҳарда аллақачон
энг баланд, айланувчи бинолар, ер
ости меҳмонхонаси, дунёдаги энг
катта фаввора, йирик халқаро
аэропортлар, турли савдо марказ-
лари, ўндан ортиқ ороллар барпо
этилган.

7-бет

Порла, «Самарқанд»
юлдузи

Ўзбек астрономлари самарали
кузатишлар натижасида чексиз
самода ҳали ҳеч кимга маълум
бўлмаган планета борлигини
аниқлашгани, унга Президентимиз
Ислом Каримовнинг ташаббуси
билан «Самарқанд» номи берилга-
ни халқимиз кўнглида фахр-
ифтихор уйғотди.

8-бет

МТ

БУГУНГИ
СОНДА:

СИЁСАТ 2-бет

Тадбиркор ёшлар
қўллаб-қувватланмоқда

Тест синовлари қатъий
тартиб асосида ўтади

ПАРТИЯ ҲАЁТИ 3-бет

Ғоя ва мақсадлар
муштараклиги

ИЖТИМОЙ-
СИЁСИЙ ҲАЁТ 4-бет

Она ва бола соғлиги
доимий эътиборда

Транспорт хавфсизлиги —
аҳоли хотиржамлиги

МАЎНАВИЯТ 5-бет

Ёр-ёрларда
ўзлик яшайди

ЖАРАЁН 6-бет

Ойдин орзулар
қанотида

Чўлланиш жараёнига
қарши кураш

Ўзлуксиз сув таъминоти —
юқори ҳосил омили

ХАЛҚАРО ҲАЁТ 7-бет

«Олтин
ниқоб»

Дунёдан дараклар

КЎЗГУ 8-бет

Шафтоли соғлиққа
зарар...ми?

ЎЗБЕКИСТОН ҒАЛЛАКОРЛАРИГА

Қадрли дўстлар!

Авваламбор, сиз, азиз деҳқон ва фер-
мерларимизни, барча дала меҳнаткаш-
ларини 7 миллион тоннага яқин юксак
ғалла хирмони бунёд этиб, Ўзбекистон
қишлоқ хўжалиги тарихида ҳеч шубҳа-
сиз навбатдаги янги саҳифа очишга
эришганингиз — мана шундай улкан ғала-
бангиз билан чин қалбимдан муборақ-
бод этаман.

Азалдан нондек азиз ва табаррук
неъматнинг қадрига етадиган, уни кўзи-
га тўтиб қилиб яшайдиган халқимиз бу
бекиёс ютуқ қандай оғир ва машаққатли
меҳнат эвазига қўлга киритилганини чу-
қур англайди ва ризқ-рўзимиз бўлмиш
бундай бебаҳо бойлиқни бизга насиб
этгани, эл-юртимизнинг йўлини очиб
бергани, ўзи мададкор бўлгани учун
Яратганимизга шукроналар билдириб,
захматкаш, фидойи деҳқонларимизга та-
саннолар айтади.

Бир вақтлар ўлкамиз ўз эҳтиёжини
қондириш мақсадида кимгадир муҳтож
бўлиб, кимгадир ялиниб, катта маблағ-
лар тўлаш ҳисобидан донни четдан олиб
келганини инobatга оладиган бўлсак,
бугунги кунда Ватанимиз ғалла муста-
қиллигига эришиб, ҳар томонлама тўқчи-
лиқни қўлга киритганимиз, керак бўлса,
ғаллани экспорт қилиш имкониятига эга
бўлганимиз, шу кунларга етганимиз учун
барчамиз чин қалбдан миннатдор бўли-
шимиз табиий, албатта.

Азизларим, барчангиз яхши ба-
сиз, бундай марраларга етиш осон
бўлгани йўқ.

Бунинг негизида аввало узокни
кўзлаб, изчиллик билан амалга ошири-
лаётган давлат сиёсати, чуқур ўйланган
ислохотлар, шу йўлда энг муҳим ўрин ва
аҳамият касб этган фермерлик ҳарака-
тига ўтганимиз, унга кенг йўл ва имти-
ёзлар очиб берганимиз, ҳозирги вақт-
да юртимизда фермерлик ҳақиқатан ҳам
тобора ҳал қилувчи кучга айланиб бо-
раётгани, айнаи пайтда соҳага илмий
асосланган, Ўзбекистоннинг иқлими ва
шароитига мослаштирилган замонавий
агротехнологияларни жорий қилиш,
бир сўз билан айтганда, қишлоқ аҳоли-
сининг меҳнатини қадрлаш ва рағбат-
лантириш масалалари мужассам бўлга-

нини тақрор-тақрор айтиш ўринли деб
биламан.

Шу борада ерни ҳақиқий эгасига топ-
ширганимиз, мулкдорлик ва ўз меҳна-
тидан манфаатдорлик ҳиссиёти далада
ишлайдиган ҳар бир одамнинг қалби-
дан чуқур жой олгани, шу аснода меҳ-
натчиларимизнинг дунёқараши ўзгариб,
онгу тафаккури юксалиб, келажакка
ишонч туйғуси янада мустаҳкам бўлиб
бораётганининг ўзи бугун қишлоқлари-
мизда юз бераётган туб ўзгаришлар-
нинг яққол намунаси, десак, ҳеч қандай
хато бўлмайди.

Кейинги йилларда минтақамизда об-
ҳаво ва иқлимнинг ўзгариб бораётгани,
хусусан, ўтган йили кузнинг ноқулай кел-
гани, баҳорда дўл, сел ва ёғингарчилик
меъёридан кўп бўлгани, қолаверса, тур-
ли зараркунадлар ва касалликлар бо-
шоқли экинлар ривожига салбий таъ-
сир кўрсатди. Ҳатто ғалла ўримиға келган
пайтда қучли шамол ва жала туфайли
айрим даладарда бўлиқ майсаларнинг
ётиб қолиши қўшимча ташвиш туғдир-
ди. Мухтасар айтганда, мана шундай му-
раккаб ҳолатлар ғаллакорларимизнинг
иродасини яна бир марта жиддий им-
тиҳондан ўтказди.

Шуни гурур ва ифтихор билан таъкид-
лаш лозимки, ҳаёт синовларида тоблан-
ган, азму шижоатли деҳқонларимиз бу
имтиҳондан ёруғ юз билан ўтиб, барча
кийинчиликлари энгиб, мўл ҳосил етиш-
тиришга эришдилар. Мамлакат бўйича
ўтган йилга нисбатан 286 минг тонна кўп
дон етиштирилгани, суғориладиган
ерлардан ҳосилдорлик гектарига ўрта-
ча 51 центнерни ташкил этгани, лалми
ерлардан ҳам баракали ҳосил олингани
бунинг амалий тасдиғидир.

Айниқса, Андижон, Бухоро, Қашқа-
дарё, Самарқанд ва Тошкент вилоятла-
рида ҳосилдорлик даражаси ўртача 53-
58 центнерни ташкил этгани, Пахтао-
бод, Балиқчи, Иштихон, Яккабоғ, Қасби,
Ўчқўрғон, Гиждувон, Пешку, Куйи Чир-
чиқ, Дўстлик туманларида бу кўрсаткич
55-67 центнердан юқори бўлгани фи-
дойи ўзбек деҳқонининг қандай буюк
ишларга қодир эканини яна бир бор
намоён этди.

Энг муҳими, шартнома мажбуриятла-

рига амал қилган ҳолда, етиштирилган
ҳосилнинг 4 миллион 90 минг тоннаси,
яъни қарийб 60 фоизи фермер хўжалик-
лари ва аҳоли ихтиёрида қолдирилгани
деҳқонларимизнинг омбори ғаллага,
рўзғори қут-баракага тўлиб, уларнинг ўз
меҳнатидан катта манфаат топаётгани-
нинг ёрқин ифодасидир.

Буларнинг барчаси, ўз навбатида мам-
лакатимиз тараққиёти, Ватанимизнинг
ёруғ истиқболи учун, халқимизнинг тур-
муш даражасини юксалтириш, барка-
мол авлодни тарбиялашдек олижаноб
ишларимизни янада кенг қўламда давом
эттириш, юртимизда эркин ва обод,
фаровон ҳаёт барпо этиш йўлида белги-
лаб олган дастур ва режаларимизни
амалга ошириш учун мустаҳкам пойде-
вор бўлиб хизмат қилиши муқаррар.

Албатта, ҳали даладаримизда қила-
диган ишларимиз кўп. Энг аввало, етиш-
тирилган ғалла ҳосилини тўла йиғиб-
териб олиш, ерни шудгорлаш ишлари-
ни сифатли бажариб, келгуси йил ҳосил-
лига пухта замин яратишимиз керак.

Ишончим комилки, юртимиз деҳқон-
лари қишлоқ хўжалиги ишларини сама-
рали давом эттириб, пахта, сабзавот,
полиз ва бошқа экинлардан ҳам мўл ҳосил
етиштиришга ва бу йилги мавсумни бар-
ча соҳалар бўйича ёруғ юз билан якун-
лашга эришадилар.

Мана шундай хурсандчилик кунда сиз
миришкор фермерларимизга, ўрим-йи-
ғимда жонбозлик кўрсатиб меҳнат қил-
ган меҳанизаторларга, мутахассис ва
мутасаддиларга, бугунги улкан ютуққа
муносиб ҳисса қўшган барча-барча ин-
сонларга яна бир бор чин қалбимдан
самимий миннатдорлик изҳор этаман.

Лафзи ҳалол, мард ва танти бободехқон-
ларимизга бутун халқимиз номидан таъ-
зим қиламан.

Хонадонларимиздан, эл-юртимиздан
тинчлик-хотиржамлик, файзу барака
аримасин!

Меҳнатингизнинг роҳатини кўринг, ҳеч
қачон кам бўлманг, азизларим!

Ислом КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси
Президенти

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ҒАРМОНИ

Р.ИРМАТОВГА "ЎЗБЕКИСТОН
ИФТИХОРИ" ҒАХРИЙ
УНВОНИНИ БЕРИШ
ТЎҒРИСИДА

Ўзбек футболининг шухратини жаҳонга танитиш,
халқаро майдонда унинг нуфузини юксалтиришда иб-
рат ва намуна кўрсатгани, миллий футбол ҳакамлари
мактабини ривожлантириш ишига қўшган муносиб ҳис-
саси учун Ўзбекистон футбол федерациясининг халқаро
тоифадаги ҳаками, ФИФА рефериси Равшан Сайфиди-
нович Ирматовга "Ўзбекистон ифтихори" ғахрий
унвони берилсин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И.Каримов

Тошкент шаҳри,
2010 йил 20 июль

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ПРЕЗИДЕНТИНИНГ
ҒАРМОНИ

Р.ИЛЬЯСОВНИ "ДЎСТЛИК"
ОРДЕНИ БИЛАН МУКОҒОТЛАШ
ТЎҒРИСИДА

Мамлакатимиз футболни шухратини жаҳонга танитиш,
халқаро майдонда унинг нуфузини юксалтиришдаги хиз-
матлари, миллий футбол ҳакамлари мактабини ривож-
лантириш ишига қўшган муносиб ҳиссаси учун Ўзбекис-
тон футбол федерациясининг халқаро тоифадаги ҳака-
ми, ФИФА рефериси Рафаэль Эдуардович Ильясов
"Дўстлик" ордени билан мукоғотлансин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И.Каримов

Тошкент шаҳри,
2010 йил 20 июль

СОҒЛОМАВЛОД

ЎЗМТДП соврини учун

партиянинг
Тошкент
вилояти
кенгаши
томонидан
ўтказилган
сузиш
мусобақасида
бир гуруҳ
ўсмир қизлар
беллашдилар

3-бет

«АБИТУРИЕНТ – 2010»

Президентимиз
Ислом Каримов
раҳнамолигида ис-
тиқлол йилларида
олий таълим
муассасаларига
ўқишга киришда
абитуриентлар учун
тест-синовлар усули-
нинг жорий этилган-
ни энг иқтидорли
ва билимли ёшлар-
нинг талабалар са-
фидан жой олиши-
да муҳим аҳамият
касб этмоқда.

Тест синовлари қатъий тартиб асосида ўтади

Ўтган вақт мобайнида ёшлар би-
лимини синанининг мазкур усули қан-
чалик ҳолис ва ҳаққоний экани намо-
ён бўлди. Жорий йилнинг 1 август
куни бўлиб ўтадиган тест синовла-
рига қандай тайёргарлик кўрилмоқ-
да, бу борадаги янгиликлар, ўзга-
ришлар хусусида Ўзбекистон Рес-
публикаси Вазирлар Маҳмама-
си ҳузуридаги давлат тест мар-
кази директори, техника фан-
лари доктори Баҳром ИСМОИ-
ЛОВ ЎЗА мухбирига қуйидаги-
ларни сўзлаб берди:

— Ёш авлоднинг пухта ва тўлақон-
ли таълим олиши Президентимиз
Ислом Каримов раҳнамолигида
амалга оширилаётган давлат сиё-
сатининг устувор йўналишларидан
бирини ташкил этади.

2-бет

ALOQABANK – ЮКСАКЛИККА ИНТИЛГАНЛАР УЧУН

ПАРТИЯ ҲАЁТИ

СОҒЛОМ АВЛОД

ЎЗМТДП соврини учун

партиянинг Тошкент вилояти кенгаши томонидан ўтказилган сузиш мусобақасида бир гуруҳ ўсмир қизлар беллашдилар

Президентимиз таъбири билан айтганда спорт ёш авлодга соғ-саломат, бардам-бақувват, ҳурфикр инсон бўлиб етишиш учун ёрдам беради. Спорт оилада, жамиятда соғлом муҳит қарор топиши учун ўзига хос замин бўлиб хизмат қилади. Шунинг билан бирга спорт Ўзбекистоннинг халқаро майдондаги обрўини янада ошириш, нуфузини янада юксалтириш учун имконият яратади.

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Дарҳақиқат, мамлакатимизда ёш авлодни ҳам жисмонан, ҳам маънан соғлом қилиб ўстириш, соғлом турмуш тарзига ўргатиш, спортга ошно қилиш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда. Бугун юртимизнинг ҳар бир гўшасида ҳатто, энг чекка туман ва қишлоқларда ҳам замонавий спорт иншоотлари қад ростлади. Бу борада, айниқса, Президентимизнинг 2002 йил 24 октябрдаги "Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармасини тузиш тўғрисида"ги ва 2004 йил 29 августдаги "Ўзбекистон Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси фаолиятини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармонлари, «Баркамол авлод йили» Давлат дастурида бу борадаги белгиланган вазифалар ҳамда Президентимизнинг яқинда эълон қилинган «Болалар спорт объектларидан фойдаланиш самарадорлигини ошириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Қарори муҳим аҳамиятга эга.

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси ҳам баркамол авлод тарбияси борасида Ўртбошимиз бошчилигида олиб борилаётган эзгу ишларга муносиб ҳисса қўшиш мақсадида ўз ғоя ва мақсадлари ҳамда сайловолди ҳаракат дастуридан келиб чиқиб, турли тадбирлар ўтказмоқда. Жумладан, куни кеча партиянинг Тошкент ви-

лояти кенгаши Ижроия қўмитаси томонидан Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси Тошкент вилояти филиали, вилоят ўрта махсус касб-ҳунар таълими ва халқ таълими бошқармалари,

Томирда гуруҳ, Ватанига садоқат жўш урган одилгина буюк ишларга қодир бўлади.

вилоят касба уюшмалари бирлашмалари кенгаши ҳамда вилоят «Ёшлик» жисмоний тарбия ва спорт жамияти ҳамкорлигида юртимиз Мустақиллигининг 19 йиллиги ҳамда 2010 йил – «Баркамол авлод йили»га бағишлаб, ўсмир қизлар ўртасида сузиш мусобақаси ўтказилди.

Унда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси, халқ депутатлари вилоят кенгаши депутатлари ЎЗМТДП Марказий, вилоят, туман, шаҳар кенгашлари аъзолари, ҳамкор ташкилотлар вакиллари, таниқли спорт усталари ва мураббийлар ҳамда оммавий ахборот воситалари ходимлари иштирок этди.

Мусобақа аввалида Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери

ўринбосари, ЎЗМТДП фракцияси раҳбари Улугбек Мухаммадиев, сўзга чиқиб, ёшлар масаласи мамлакатимиз мустақиллигининг дастлабки кунлариданоқ давлат сиёсатининг устувор йўналишларидан бири этиб белгиланганини таъкидлади. Шу билан бирга нотиқ Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси томонидан баркамол авлодни тарбиялаш борасида амалга оширилаётган ишларга кенг тўхталди. Жумладан, йигит-қизларни оммавий тарзда спортга жалб этиш мақсадида жойларда турли спорт мусобақалари, форум ва фестиваллар ўтказиб келинаётганини ва унинг натижасида ёшларнинг хоҳиш-иродаси, қизиқишлари ҳамда келгусидаги режалари

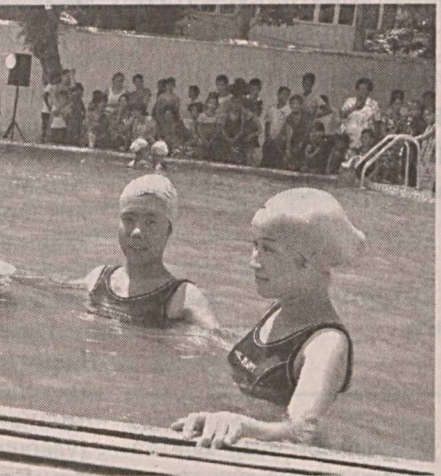
яқиндан ўрганилиб, амалий кўмак берилганлигини айтиб ўтди. Шунингдек тадбирда барча сўзга чиққанлар мусобақа иштирокчиларига муваффақият тиладилар.

Шундан сўнг, сузиш мусобақасига шарт берилди. Ҳакам хушга остида ҳаваскор қизлар сув ҳавзасига сакрашди. Мусобақани кузатарканмиз иштирокчилар бор ғайратини ишга солиб, ғойибликка интилаётганлигининг гувоҳи бўлди. Айрим қизларнинг қаққон ва эпчиллиги томошабинларни ҳайратга солди. Уларнинг ҳар бир ҳаракати ҳакамлар томонидан баҳоланиб борилди.

— Мазкур мусобақани «Баркамол авлод йили» Давлат дастурида белгиланган вазифалардан келиб чиқ-

қан ҳолда ўсмир қизларни сузиш спортга қизиқтириш мақсадида ташкил этдик, — деди ЎЗМТДП Тошкент вилояти кенгаши «Аёллар қаноти» раҳбари Чарос Саидова. — Унда асосан ёзги дам олиш масканлари-га бормаган ўсмир қизлар қатнашмоқда. Бу тадбир орқали уларнинг бўш вақтларини мазмунли ўтишига ҳисса қўшиш билан бирга ушбу спорт турини қизлар орасида кенг тарғиб қилинмиш. Шунингдек, иштирокчилар партиямиз ҳақида ҳам кенг тасаввурга эга бўлдилар. Келажакда улар албатта партиямизнинг «Аёллар қаноти» сафини тўдиради.

Крол, брас, эстафета ва эркин усулларида бўлиб ўтган беллашувларда Олмалиқ шаҳридан келган қизлар нималарга қодирлигини ўз рақибларига кўрсатиб қўйдилар. Шунингдек, барча йўналишлар бўйича Олмалиқ шаҳар қизлари биринчи, Чирчиқ шаҳари иккинчи, Янгийўл туманидан келганлар эса учинчи ўринни эгалладилар. Мусобақа сўнгда ғойибларга Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси ҳамда ҳамкор ташкилотларнинг қимматбаҳо совғалари, медал ва дипломлари топширилди. Тадбир сўнгда ЎЗМТДП МК Ижроия қўмитаси раиси ўринбосари Шоира Умарова жумла-

дан, шундай деди:

— Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси соврини учун ўтказилаётган ушбу сузиш мусобақаси келгусида анъанавий тарзда нафақат Тошкент вилоятида, балки бошқа ҳудудларда ҳам ташкил этилиши режалаштирилган. Бугун ушбу мусобақада иштирок этган ёш қизларда мазкур спорт турига қизиқиш уйғониб, улар орасидан келажакда республика, шунингдек, Осиё ва жаҳон чемпионлари етишиб чиқишига, давлатимиз байроғини халқаро ареналарда баланд тутишига ишонамиз.

Абзор УМАРҚУЛОВ,
«Milliy tiklanish» мухбири

ЎЗМТДП ҲАЁТИ

Баркамол авлодни тарбиялаш, уларнинг интеллектуал салоҳиятини рўёбга чиқариш, оналар ва болаларнинг репродуктив саломатлигини муҳофаза қилиш, иқтидорли ва қобилиятли ёшларни илмий фаолиятга кенг жалб этиш, соғлом турмуш тарзига ўргатиш ЎЗМТДПнинг Дастурида алоҳида вазифа сифатида белгиланган. Уларни ҳаётга татбиқ этишда партия ҳудудий ташкилотлари томонидан бир қатор ишлар амалга оширилмоқда.

Ташаббускорлик

кундалик ишимизга айлансин

— Партия Дастури ҳамда 2010 йилга мўлжалланган умумпартиявий иш режасидан жой олган вазифаларни баҳарида барча имкониятларимиздан тўлиқ фойдаланишга ҳаракат қилинмиш, дейди жумладан, ЎЗМТДП Қашқадарё вилояти кенгаши Ижроия қўмитаси раиси Ойниса Очилова. — Бундан ташқари, «Баркамол авлод йили» Давлат дастури асосида ЎЗМТДП вилоят кенгашининг махсус иш режаси ҳам ишлаб чиқилган. Жумладан, унга қўра, вилоят ёшлари ўртасида ўқув-семинарлар, давра суҳбатлари, кичик ва минтақавий форумлар ташкил қилинмиш. Партиямиз томонидан ўтказилиб келинаётган бу каби тадбирлар ҳам мазмун, ҳам ташкилий жиҳатдан электротартиб манфаатларига мос эканлигини таъкидлаб ўтқочиман. Яъни уларда партиямиз иқтисодий қатлами ҳисобланган халқ хўнарамандлари ва расомлар томонидан яратилган санъат асарлари кўргазмаларини ташкил этишга эътибор қаратилмиш. Шунингдек, ЎЗМТДП вилоят кенгаши, Тадбиркор аёл уюшмаси вилоят бўлими, вилоят хотин-қизлар қўмитаси билан ҳамкорликда вилоятимизнинг барча шаҳар ва туманларида «Қўли гулдир ўзбек аёли», «Баркамол авлод миллат таянчи», «Миллий қадриятлар миллий манфаатлар асоси» каби турли мавзуларда семинарлар таш-

кил қилинмоқда. Партиянинг олдида турган яна бир муҳим вазифа халқ депутатлари вилоят, туман, шаҳар кенгашларидаги партия депутатлар гуруҳлари ишини янада кучайтиришдан иборат.

Дарҳақиқат, халқ депутатлари вилоят кенгашига сайланган депутатлар ўз ишларини «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги Конституциявий Қонун ҳамда Президентимизнинг парламент палаталари қўша йиғилишидаги маърузаси талабларидан келиб чиқиб, тубдан ўзгартиришга, юрт ва халқ манфаатларига мос қарорлар қабул қилишда ҳамда партиянинг дастурий мақсад ва ғояларини амалга оширишда фаол иштирок этишга, хусусан сессияларда муқобил таклифларни илгари суришга алоҳида эътибор қаратмоқда.

Албатта, бунинг учун эришилган натижалар билан қаноатланиб қолмаслигимиз, фаолиятимизни доимо танқидий таҳлил қилиб, ташаббускорлик ва фаоллиқни кундалик ишимизга айлантиришимиз муҳим аҳамиятга эга.

Шерзод ҚУРБОНОВ,
«Milliy tiklanish» мухбири

МУСТАҚИЛЛИКНИНГ 19 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

Ғоя ва мақсадлар муштараклиги

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси Самарқанд вилоят ва Самарқанд шаҳар кенгашлари Ўлкашунослик музейида «Баркамол авлод йили» ва мустақиллигимизнинг 19 йиллигига бағишлаб «Маънавият ва тарихий қадриятларга эътибор — миллат тараққиётининг гаровидир» мавзусида тадбир ўтказди. Унда партия фаоллари, шаҳар «Нуроний» жамғармаси, музей ва кенг жамоатчилик вакиллари иштирок этди.

Тадбирда сўзга чиққанлар унинг мавзусидан келиб чиқиб, ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар.

— Халқимиз асрлар давомида ўзининг бой маънавияти, урф-одат ва қадриятлари билан бошқа халқлар орасида шўхрат қозониб келган. Шарқона тарбиянинг асл ғавҳарлари бўлиш ор-номус, одоб-ахлоқ, эзгулик, меҳр-муҳаббат каби юксак фазилатлар минг йиллардан буюн миллимизнинг маънавий ҳаётининг асоси ҳисобланган, — деди жумладан сўзга чиққан Ўзбекистон Фанлар академияси Археология институти директори Амриддин Бердимуродов. — Бу ҳақда Президентимиз Ислам Каримовнинг «Юксак маънавият — энгилмас куч» асарига шундай ибратли сўзлар бор: «Эзгу фазилат ва интилишлар халқимизнинг қон-қони ва суюқ-суюғига сингиб кетган. Унинг табиатига хос бўлган юксак маънавият неча асрларки, бизни не-не бало-қазолардан, тўфон ва бўронлардан соғ-омон асраб келмоқда. Ҳар қандай босқин ва истилоларга қарамасдан, ҳар қандай оғир ва мураккаб шaroитда ҳам ота-боболаримиз ўзигини йўқотмасдан, маънавий ҳаёт мезонлари, одоб-ахлоқ қоидаларига амал қилиб, қомиллик сари интилиб яшагани бугун ҳам барчамизга ибрат бўлиб, куч-қувват бағишлаб келмоқда».

Ҳа, биз ҳамма замон ва маконда ота-боболаримиз маънавияти ва қадриятларига асосланиб иш юритганмиз. Бунга ёрқин мисол қилиб яқинда бўлган Қирғизистондаги воқеаларга давлатимиз раҳбари бошчилигида халқимиз ўта босқинлик, вазминлик билан ёндашганлигини айтиш мумкин. Замонавий немис адабиётининг етакчи намояндаси Женни Эрпенбек: «Бу қандай ажайиб юрт ўзи?! Ўзбекис-

тонда сафарим вақтга саёҳатдек эди назарида. Бу юртда Европада минг йиллардан бери унутилган туйғулар хануз ҳукм сурмоқда. Бироқ, буларнинг ҳаммаси бугун содир бўлаётгани юртининг ютуғи» деганда нақадар ҳақ эди. Биз мустақиллиқнинг 19 йиллигини ана шундай бетакор йотуқлар билан қарши олаётганимиз жуда қувонарлидир.

— Ёш авлод қалбига ватанпарварлик туйғусини сингдириш, уларни миллий қадриятлар, урф-одат ва эзгу анъаналарга содиқ қилиб ўстириш маънавий тарбиянинг ўзаги ҳисобланади. Фарзанд тарбиясида ота-боболаримиздан мерос бўлиб қолган ушбу анъаналарни давом эттириш бахтига эришишимиз эса истиқлол билан чамбарчас боғлиқ, — деди ЎЗМТДП Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси девони масъул ходими Уктам Шакарров. — Мустақиллик туфайли биз ўз миллий давлатимизга, халқаро ҳамжамиятда муносиб ўрнимизга, ўз бойликларимизга ўзимиз эгалик қилиш ҳуқуқига эга бўлдик. Ўртбошимиз раҳнамолигида қадрият ва анъаналаримиз, унутилган буюк аждодларимиз номи ва мероси қайта тикланди. Эришилган йотуқлар замирида миллий тикланиш ғояси ва ҳаракати мавжуд экан, бу муштараклик зиммамизга ҳам катта масъулият юклайди. Шу боис, ЎЗМТДП ўз ғоя ва мақсадлари ҳамда аниқ Дастури билан ушбу эзгу ишларга муносиб ҳисса қўшиш орқали партиямиз жамият ҳаёти ва сиёсий майдонда муносиб ўрин эгаллашга интиломоқда.

Тадбир ноанъанавийлиги билан йиғилганлар хотирасида узоқ сакланадиган бўлди. Унда миллий либослар намойиш қилинди. Шундан сўнг, хонандалар Республикада хизмат кўрсатган маданият ходими Фуркат Мирзаев, Рустамбек Рустамов, Бахриддин Умаровлар томонидан халқимиз қалбидан чуқур жой олган мумтоз қўшиқлар ижро этилди.

Тадбир сўнггида ЎЗМТДП Самарқанд шаҳар кенгаши Ижроия қўмитаси томонидан бир гуруҳ ёшларга аъзолик гувоҳномалари, партия фаоллари ва ОАВ ходимларига эса эсдалик совғалари топширилди.

Лутфулла МАМАСОЛИЕВ

ЎЗМТДП ХРОНИКАСИ

Соғлом авлод — юрт келажаги

НАМАНГАН.

ЎЗМТДП Наманган туман кенгаши «Камолот» ЁИХ ҳамкорлигида «Баркамол авлод — миллат таянчи» мавзусида маданий тадбир ўтказди. Мазкур тадбир ўзгача руҳда ўтди. Сабаби, ёшлар вилоят марказидаги Ўлкашунослик музейи, «Камолот боғи», Ёшлар маркази ҳамда мўъжаз хотира майдонига саёҳат қилдилар.

— Партия туман кенгаши тадбирни бу гал ноанъанавий усулда яъни, саёҳат уюштириш орқали ўтказишга қарор қилди. Чунки, ёшлар вилоятимиздаги миллий меросга айланган мана шундай кўркем жойларни кўриб, туғилган жойи, она-юртига бўлган муҳаббати янада ортади, — деди ЎЗМТДП туман кенгаши Ижроия қўмитаси раиси Қ.Рафиқов.

Тадбирдан ёшлар ўзларига керакли бўлган муҳим маълумотларга эга бўлишиб, бир дунё таассуротлар билан қайтдилар.

ХОРАЗМ.

ЎЗМТДП Шовот туман кенгаши томонидан «Чўқли» ҚФЙда «Оғоликка даъват» мавзусида тадбир ўтказилди. Унда халқ депутатлари туман кенгашидаги партия депутатлар гуруҳлари, маҳалла оқсоқоли ва унинг маслаҳатчилари, профилактика инспектори ҳамда туман ДСИ бошқармаси ходимлари иштирок этишди.

— Хозирда бутун дунёни диний экстремизм, гиёҳвандлик, одам савдоси, уюшган жиноятчилик деб аталаётган иллатлар таҳликага солмоқда. Шундай экан, вазият биздан оғоҳ бўлишни талаб қилади. Ўтказилган тадбирларимизда шу нарсага эътибор қаратиб, Ватанимиз мустақиллигини мустаҳкамлашга, ҳар бир фуқаро қалбига истиқлолга садоқат туйғулари уйғотишга эътибор қаратаёلمиз, — деди тадбирда сўзга чиққан партия туман кенгаши Ижроия қўмитаси раиси Б.Сапарбоев.

Шунингдек, тадбирда сўз олганлар, ватанимизда яшаётган, унинг тинч, мусавфо ҳавосидан нафас олаётган ҳар бир киши бунинг қадрига етиши ва ўз фуқаролик бурчини унутмаслиги кераклигини таъкидладилар.

«Соғлом миллат — юрт келажаги» ЎЗМТДП Урганч туман кенгаши томонидан «Қорамон» ҚФЙда ўтказилган давра суҳбати ана шундай номланди. Тадбир маҳалла фаоллари, соғлиқни сақлаш ходимлари, партия аъзолари ва ёшлар иштирокида бўлиб ўтди. Жумладан, сўз олганлар тадбирни ўтказишдан мақсад аҳолининг тиббий маданиятини юксалтириш ҳамда юртимиз келажаги бўлган ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзини тарғиб қилишдан иборатлигини таъкидладилар.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ

Юрт тинчлиги, Ватан тараққиёти мамлакатимиздаги мавжуд оилаларнинг аҳилиноқлигига ҳам боғлиқ. Жамиятнинг иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ривожланишида оилаларнинг ўрни ва роли муҳим ўрин тутди. ЎЗМТДП Ўртачирчиқ туман кенгаши томонидан «Оила муқаддас даргоҳ» мавзусида ўтказилган тадбирда ҳам ана шу жиҳатларга эътибор қаратилди. Унда туман ҳокимлиги, ФХДЕ ходимлари, партия фаоллари ва бир гуруҳ оила қуриш оstonасида турган ёш келин-куёвлар қатнашдилар.

Тадбирда сўз олганлар мавзу юзасидан ўзларининг фикр-мулоҳазаларини билдирдилар. Улар ўз маърузаларида азал-азалдан ўзбек оилаларида эр-хотин муносабати, фарзандлар тарбияси муҳим жиҳат бўлганлигини айтиб ўтдилар.

ЎЗМТДПнинг ҳудудий ташкилотлари жойларда аҳоли ўртасида хусусан, ёшларнинг ҳуқуқий билимларини ошириш, шунингдек, уларнинг қонунларда кўрсатилган бурчларини бекам-қўст бажаришларини таъминлаш борасида турли хил тадбирлар ўтказиб келмоқда.

ЎЗМТДП Юқоричирчиқ туман кенгаши томонидан ташкил этилган «Ҳуқуқ ва бурч» мавзусидаги ўқув-семинар ҳам ана шу мақсадга қаратилди. Унда сўз олганлар иштирокчиларга амалда қўлланиб келинаётган Конституция ва бошқа қонуности ҳужжатлар ҳақида маълумотлар бердилар.

Нотиклар ўз маърузаларида Ўзбекистондаги ҳар бир қонун ҳужжатлари аввало, халқимиз манфаатини қўзлаб, жаҳон мамлакатлари таҳрибасига таяниб ишлаб чиқилганини баён этдилар.

Таъкидлаш лозимки, ташкил қилинаётган бу каби ўқув-семинарлар фуқароларимизнинг ҳуқуқий билимларини янада оширишга хизмат қилади.

Ўқитувчилик касби ўта машаққатли, шунинг билан бирга шарафли касб ҳисобланади. Бунинг ЎЗМТДП Ўртачирчиқ туман кенгаши томонидан «Касбим-фахрим» мавзусида ўтказилган тадбир мисолида кўришимиз мумкин. Унда сўзга чиққанлар ёш мутахассисларга танлаган соҳалар нақадар улуғлигини ўз фикр-мулоҳазалари орқали айтиб ўтдилар. Ва юртимиз эртанги кунни ҳам ёшларга таълим-тарбия бераётган устоз-мураббийларга боғлиқ эканлиги таъкидланди.

ЎЗМТДП ахборот хизмати

ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТ

ШАРҲ

Ватанимизнинг келажаги, халқимизнинг эртанги кун, мамлакатимизнинг жаҳон ҳамжамиятидаги обрў-эътибори авваламбор фарзандларимизнинг униб-ўсиб, улғайиб, қандай инсон бўлиб, ҳаётга кириб боришига боғлиқдир. Биз бундай ўткир ҳақиқатни ҳеч қачон унутмаслигимиз керак.

Ислом КАРИМОВ

Вояга етмаганлар ҳуқуқбузарлигининг олдини олиш йўлидаги МУҲИМ ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТ

Мустақиллик қўлга киритилганлигининг дастлабки кунларидан бошлаб ёш авлод ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш масалалари ҳар доим давлатимизнинг диққат марказидаги устувор вазифалардан бўлиб келмоқда. Ёшлар ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга йўналтирилган қонунчилик ва норматив-ҳуқуқий базани такомиллаштириш ҳамда ривожлантириш мақсадида муҳим ижтимоий ва ҳуқуқий аҳамиятга молик Давлат дастурлари ишлаб чиқилмоқда ва амалга оширилмоқда.

Улуғбек АЛОЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги
Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторингинг
институтини етакчи илмий ходими

Улар орасида вояга етмаганлар ҳуқуқбузарликлари олддини олиш масаласи муҳим аҳамиятга эгадир. Бугунги кунга келиб, мамлакатимизда вояга етмаганлар томонидан содир этиладиган ҳуқуқбузарликлари олддини олишга қаратилган жуда кўплаб норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинган. Улар жумласига Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, "Ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида"ги, "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги, "Вояга етмаган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги қонун ҳужжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Ўзбекистон Республикасининг қонунлари ва бошқа қонуности ҳужжатлари кирди.

2010 йилнинг 22 апрелида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Қонуничилик палатаси томонидан қабул қилиниб, 7-8 май кунларида бўлиб ўтган Сенатнинг иккинчи ялпи мажлисида маъқулланган ҳамда 2010 йил 18 майдан қўлдан кирган "Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни ҳам айнан вояга етмаганлар ўртасидаги ҳуқуқбузарликлари олддини олишга қаратилгандир.

Маълумки, давлатимиз томонидан бола ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг кучайтириш бўйича қўрилаётган чора-тадбирлар вояга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарликлари олддини олиш тизимини мустаҳкамлашга, ўсиб келаётган ёш авлод учун ота-оналар масъулигини кучайтиришга хизмат қилмоқда.

Айни пайтда вояга етмаганлар томонидан содир этиладиган ҳуқуқбузарликлари йилдан йилга камайиб бориш жараёни кузатишмоқда. Жумладан, 2009 йилнинг 9 ойи мобайнида вояга етмаганлар томонидан содир этилган жиноятлар сони 2006 йилнинг 9 ойига нисбатан 10,4 фоизга камайган. Ушбу фоизни рақам кўрсаткичларида ифода қилинган бўлса, 2006 йилнинг 9 ойида вояга етмаганлар томонидан содир этилган жиноятлар сони 1584 тага етган. Шу билан бирга вояга етмаганлар томонидан содир этилаётган маъмурий ҳуқуқбузарликлари сони кўпайиб бормоқда. Қайд этилган давр мобайнида ички ишлар органлари томонидан 6381 та маъмурий ҳуқуқбузарликлар содир этган вояга етмаган шахслар рўйхатга олинган бўлиб, бугунги кунда улар билан тегишли тарбиявий ишлар олиб боришмоқда.

Вояга етмаганларнинг гайриижтимоий хулқини вужудга келтирувчи омиллар таҳлили натижалари шундан далолат беришмоқдаки, аксарият ҳолларда вояга етмаганлар ўзларининг қаровисиз қолган вақтларини тунда турли кўнғилочар муассасаларда спиртли ичимликлар истеъмол қил

ган ҳолда ўтказишлари улар хулқига жуда катта салбий таъсир кўрсатмоқда. Ушбу муассасалар эгаларининг тунги вақтда вояга етмаганларнинг ота-оналари ёки улар ўрнини босувчи шахс қузатувисиз мазкур муассасаларда бўлишлари йўл қўйганиклари учун тегишли жавобгарлигининг йўқлиги вояга етмаганлар тунги вақтларини ана шу тарзда ўтказишларининг асосий сабабларидан бири бўлиб келаётган эди.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, статистик рақамларнинг кўрсатишича, ўтган йилнинг 9 ойи мобайнида вояга етмаганлар томонидан жами содир этилган 1584 та жиноятларнинг 422 таси (26,6 фоизи ёки ҳар учинчиси) тунги вақтда содир этилган.

Ушбу ҳолатларни эътиборга олиб қонун қабул қилиш зарурияти энг аввало, вояга етмаганлар томонидан содир этиладиган ҳуқуқбузарликлари олддини олишга қаратилганлиги билан изоҳланади. Миллий қонунчилигимиздаги ушбу бўшлиқни тўлдирish ва вояга етмаганлар томонидан содир этилган ҳуқуқбузарликлари олддини олиш муҳим ижтимоий-ҳуқуқий аҳамиятга эга долзарб масала эканлигини назарда тутиб, Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига вояга етмаган шахслар гайриижтимоий хулқини олддини олиш мақсадида ресторанлар, кафелар, барлар, клублар, дискотекалар, кинотеатрлар, компьютер залла-

Давлатимиз томонидан бола ҳуқуқларини ҳимоя қилишни кучайтириш бўйича қўрилаётган чора-тадбирлар вояга етмаганлар ўртасида ҳуқуқбузарликлари олддини олиш тизимини мустаҳкамлашга, ўсиб келаётган ёш авлод учун ота-оналар масъулигини кучайтиришга хизмат қилмоқда.

ри, интернет тармоғидан фойдаланиш хизматларини кўрсатиш учун жиҳозланган хоналар ёки бошқа кўнғил очиш (дам олиш) жойларининг раҳбарлари ёхуд бошқа масъул шахслар томонидан вояга етмаган шахсларнинг тунги вақтда ота-онасидан бири ёки унинг ўрнини босувчи шахсларнинг қузатувисиз кўрсатилган муассасаларда бўлишига йўл қўйиши учун маъмурий жавобгарлигини назарда тутувчи 1882-модда билан тўлдирилди.

Бў ўринда эса ўз-ўзидан тунги вақт деганда куннинг айнан қайси вақтини тушуниш лозим? деган ҳақиқат савол туғилади. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 122-моддаси (Тунги вақтдаги ишнинг муддати)га мувофиқ соат 22.00 дан то соат 06.00 гача бўлган вақт тунги вақт ҳисобланади. Демак, ушбу қонун билан вояга етмаган шахсларнинг айнан соат 22.00 дан то соат 06.00 гача бўлган вақт мобайнида ресторанлар, кафелар, барлар, клублар, дискотекалар, кинотеатрлар, компьютер заллари, интернет тармоғидан фойдаланиш хизматларини кўрсатиш учун жиҳозланган хоналар ёки бошқа кўнғилочар (дам олиш) жойларида ота-онасидан бири ёки унинг

ўрнини босувчи шахсларнинг қузатувисиз бўлишига йўл қўйилмаслигини таъкидлаш маъмурий ҳуқуқбузарлигининг олдини олишда муҳим қонунчиликнинг асоси бўлиб хизмат қилади.

Қабул қилинган қонунга мувофиқ юқорида номлари санаб ўтилган муассасаларнинг раҳбарлари ва бошқа масъул шахслар ушбу маъмурий ҳуқуқбузарлигининг субъектлари бўлиб ҳисобланадилар. Бунда қонунга мувофиқ улар томонидан юқорида қайд этилган ҳуқуқбузарлик содир этилганда энг кам иш ҳақининг ўн бараваридан ўн беш бараваригача миқдорда жарима солиниши белгилаб қўйилди.

Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ушбу норманинг киритилиши айни пайтда ота-оналар (уларнинг ўрнини босувчи шахслар) зиммасига ҳам тегишли масъулият юклайди. Жумладан, мазкур ҳолатда вояга етмаган шахсларнинг ота-оналари ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар Ўзбекистон Республикаси Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 47-моддасига мувофиқ вояга етмаган болаларни тарбиялаш ва уларга таълим бериш борасидаги мажбуриятларини бажармаслик, шу жумладан вояга етмаган болаларнинг маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этишига олиб келиш учун жавобгар бўладилар.

Ўз ўрнида кимлар вояга етмаган шахсларнинг ота-онаси ўрнини босувчи шахс бўлиши мумкин? деган саволнинг жавоби "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг 3-моддасида қайд этилган. Унга мувофиқ қонунда белгиланган тартибда болага нисбатан ота-оналик ҳуқуқини амалга оширувчи ва ота-оналик мажбуриятларини бажарувчи, лекин боланинг ота-онаси бўлмаган шахслар (фарзандликка олувчилар, васийлар ва ҳомийлар) ота-онанинг ўрнини босувчи шахслар бўлиб ҳисобланадилар.

Қабул қилинган қонунга мувофиқ қайд этилган тоифадаги ишлар жиноят ишлари бўйича судлар томонидан қўриб чиқилади.

Хулоса сифатида шунини таъкидлашимиз мумкинки, ушбу қонуннинг қабул қилиниши мамлакатимизда ёш авлодни ҳар жиҳатдан соғлом, комил инсон бўлиб улғайишига

ҳамда вояга етмаган шахслар томонидан ҳуқуқбузарлик содир этилишининг олдини олиш йўлида амалга оширилаётган кенг қўламли ишлардан бири бўлиб ҳисобланади. Айни пайтда ушбу қонуннинг қабул қилиниши ва ижросининг таъминланиши:

Биринчидан, миллий анъана ва қадриятларимиздан келиб чиққан ҳолда ўсиб келаётган ёш авлодни ижтимоий ва ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш бўйича тадбирлар самарадорлигини оширишга;

Иккинчидан, вояга етмаганлар ўртасида қриммоген ҳолат вужудга келишининг олдини олишга ва уларни гайриижтимоий фаолиятга жалб қилинишини қисқартиришга;

Учинчидан, ота-оналар ва тадбиркорлик фаолияти субъектларининг вояга етмаганларни ота-онаси ёки уларнинг ўрнини босувчи шахслар қузатувисиз тунги бўш вақтларида кўнғилочар жойларда бўлишлари йўл қўймаслик борасида жавобгарликларини кучайтиришга;

Тўртинчидан, вояга етмаганлар ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоя қилиниши борасидаги қонун ҳужжатларини янада такомиллашувига хизмат қилади.

ДАСТУР — АМАЛДА

Мамлакатимиз Президентининг 2010 йил 27 январда қабул қилинган «Баркамол авлод йили» Давлат дастури тўғрисида»ги Қарорида юртимизда соғлом авлодни вояга етказиш борасидаги чора-тадбирларни янада кучайтириш оналар ва болаларнинг репродуктив саломатлигининг муҳофаза қилиш тизимини такомиллаштириш тиббий хизмат моддий-техник базасини мустаҳкамлаш соғлом болалар туғилиши, уларни тарбиялаш юзасидан аҳоли ўртасида тушунтириш, тарғибот ишларини кучайтириш муҳим вазифалардан бири этиб белгиланган.

Она ва бола соғлиги доимий эътиборда

Анорбой НОРҚУЛОВ,
«Milliy tiklanish» мухбири

Сирдарё вилоятида она ва бола соғлигини сақлашга қаратилган меъёрий ҳужжатлар талабларини ижро этиш бу соҳада сифат ва самарадорлигини ошириш борасида кўплаб хайрли ишлар амалга оширилаёпти.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2009 йил 13 апрелдаги «Она ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш, соғлом авлодни шакллантиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги ва «2009-2013 йилларда аҳолининг репродуктив саломатлигини мустаҳкамлаш, соғлом бола туғилиши, жисмоний ва маънавий баркамол авлодни вояга етказиш борасидаги ишларни янада кучайтириш ва самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари Дастури тўғрисида»ги Қарорларининг ижросини таъминлаш бўйича жорий йилнинг 1-чорагида вилоятдаги зурриёт ёшидаги аёлларнинг 64,8 фоизи тиббий кўрикдан ўтказилиб, уларнинг 46,2 фоизиди экстрагенитал хасталиклар аниқланди, 57245 нафари соғломлаштирилмоқда. Касалманд аёлларни вақтинча исталмаган ҳомиладорликдан ҳимоя қилиш мақсадида зурриёт ёшидаги аёлларнинг 20087 нафари турли контрацептив воситалар билан таъминланди. Контрацептив воситаларнинг қўлланиши 2009 йилнинг шу даврига нисбатан 123,3 фоизга ошди, жумладан, контрацептив воситалари ичидан юқори самарали ҳисобланган бачадон ичи воситаларининг қўлланилиши 199,9 фоизга ихтиёрий жарроҳлик контрацепцияси 11 мартага ошди.

Вилоятдаги бирламчи бўғин тиббий ходимларига амалиёт ёрдам кўрсатиш мақсадида шу йилнинг уч

ойида 52 нафар профессор-ўқитувчилар ва малакали мутахассислардан иборат гуруҳ ташриф буюрди. Улар вилоятнинг етти та туманида 20 та андозавий кишлоқ врачлик пунктларини ташкил этиш бўйича иш олиб бормоқдалар. Шу йил республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги ташаббуси билан 9 та тумanning чекка қишлоқларида зурриёт ёшидаги аёллар, болалар ва ўсмир қизларни соғломлаштириш ҳафталиги ўтказилди. Шунингдек, республика перинатал маркази ва Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бошқармасига қарашли тиббий муассасаларининг юқори малакали мутахассисларидан 14 нафари 54 та кишлоқ врачлик пунктларидаги 9904 нафар туғиш ёшидаги аёл, шунингдек, 4306 нафар ўсмир қиз тиббий кўрикдан ўтказилди ва касаллиги аниқланган аёллар ва болаларга республика ва вилоят миқёсидаги шифохоналарда даволанлишлари учун йўлланмалар берилди.

Аҳоли орасида соғлом оила ва соғлом турмуш тарзини шакллантириш борасида ҳам кенг тарғибот-ташвиқот ишлари олиб боришмоқда. Жорий йилнинг 1 чорагида 45617 тадан ортиқ тадбир ўтказилди. Тадбирларнинг асосий қисми маҳаллаларда ва таълим муассасаларида амалга оширилди.

Тўғруқ муассасаларининг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш мақсадида Осиё тараққиёт банки иштирокида вилоятдаги 11 та акушерлик комплексига аёллар ва болалар саломатлигини мустаҳкамлаш лойиҳаси доирасида 740 минг АҚШ доллари миқдоридаги 8 турдаги жиҳозлар келтирилмоқда. Вилоятдаги тўғруқ муассасаларида аёллар ва болаларга эффектив перинатал ёрдам таъминлигини амалиётга татбиқ этиш мақсадида 323 нафар шифо-

кор 145 нафар доя, 1266 нафар ҳамшира, ЮНИСЕФ, Европа Иттифоқи компанияси ва ЖССТ билан ҳамкорлик доирасида эффектив перинатал парвариш, чақалоқлар реанимацияси, бехатар ҳомиладорлиқни таъминлаш каби йўналишларда ўқитилди.

Осиё тараққиёт ва Қувайт ривожланиш банклари кредитлари ҳисобига республика Шошилнч тиббий ёрдам илмий маркази вилоят филиали ва унинг туман ва шаҳар тиббиёт бирлашмалари таркибидаги бўлимлари ҳамда вилоят перинатал маркази замонавий тиббий жиҳозлар билан таъминланди. Бундан ташқари, республика Шошилнч тиббий ёрдам илмий маркази вилоят филиалига беморларни текшириш ва диагностика қилиш учун мўлжалланган энг замонавий русумдаги компьютер перинатал маркази олиб келинди. Туман ва шаҳар тиббиёт бирлашмалари ва кишлоқ врачлик пунктлари «Саломатлик-2» лойиҳаси доирасида 93 донда биохимик анализаторлари ҳаракатланувчи муолажа столи ва бошқа тиббий жиҳозлар билан таъминланди. Шу билан биргаликда «Аёллар ва болалар саломатлигини мустаҳкамлаш» лойиҳаси доирасида туман ва шаҳар тиббиёт бирлашмаларининг тўғруқ бўлимларига 4 донда УЗИ аппарати, вилоят перинатал маркази Гулистон, Ширин шаҳарлари ва Сирдарё тумани тўғруқ бўлимларига ҳамда даволаш профилактика муассасаларидаги тиббиёт ходимларининг узлуksиз ўқишларини таъминлаш, билим даражасини ошириш, замонавий тиббий жиҳозлардан тўғри фойдаланиш мақсадида 42 турдаги кўргазмали ўқув жиҳозлари ҳамда тиббий асбоб-ускуналар олиб келиб тарқатилди.

ТАДБИР

Транспорт хавфсизлиги — аҳоли хотиржамлиги

Тошкент шаҳар ИИББ ЁХБ Ёнгини олдини олиш бошқармаси томонидан пойтахтдаги жамоат транспортлари ва аҳолига хизмат қилишга мўлжалланган энгил автомашиналарнинг техник носозлигини бартараф этишга бағишланган «Газ-балон» тадбири ўтказилмоқда.

Қарийб уч ойдан буён ўтказилиб келинаётган ушбу тадбирнинг асосий мақсади аҳоли хавфсизлигини таъминлаш, уларни манзилларига саломат етказиш ва намунали транспорт хизматини йўлга қўйишдан иборат.

Автомобилларга газ ускунасини ўрнатиш оммалашган вақтда уларнинг техник соғлигини кафолатлаш бўйича жойларда ўтказилаётган тадбирларда асосан бирламчи ёнгин ўчириш воситалари билан таъминланмаган, ўзбошимчилик билан конструкция-

ларга ўзгартириш киритилган, синовдан ўтказилмаган, фойдаланиш муддати ўтиб кетган ва носоз газ балонларидан фойдаланган, ёқилғи мой тизими ёки электр тизими носоз ҳамда тегишли ҳужжатлари бўлмаган автомобиллар ва уларнинг ҳайдовчилари-га нисбатан тегишли чоралар кўрилмоқда.

— ДАН ходимлари билан биргаликда йўл транспортлари ва жамоат транспортлари носозлигини аниқлаш ҳамда уларни бартараф этиш бўйича бир қанча тадбирлар ўтказиб келмоқдамиз,— дейди Тошкент шаҳар ЁХБ катта муҳандиси Лазизхўжа Эргашев. — Шунингдек, аҳоли турар-joyларида ҳам ноқонуний ўрнатилган газ балонлари аниқланди ва уларга нисбатан тегишли чоралар кўрилди.

«Туркистон-пресс»

МАЪНАВИЯТ

КАДРИЯТ

Халқимизнинг урф-одатлари, анъана ва қадриялари борки неча-неча замонлар ўтса-да авлод-дан-авлодга ўтиб, сайқал топиб келмоқда. Улар ана шу тараққиёт ва ривожланиш жараёнида ҳар бир минтақада турли шакл-шамойилга эга бўлган. Масалан, тўй маросимлари республикамизда-ги ҳар бир вилоятда ўзига хос тарзда ўтказилади. Бу аввало, минтақа аҳолисининг яшаш тарзи, тараққиёти, маҳаллий шарт-шароитлари ва бошқа омиллар билан боғлиқ. Умуман, миллий қадриятларимизнинг ўзига хос жиҳатлари ҳақида кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Биз қуйида ўзбек халқ кўшиқларига мансуб бўлган ёр-ёр жанрига оид айрим намуналар борасида мутахассис Хулкар Аликулова билан суҳбатлашдик.

Ёр-ёрларда ўзлик яшайди

Дилфуза РЎЗИЕВА,
«Milliy tiklanish» мухбири

- Ёр-ёр кўшиқлари ўзининг мавзу кўламига кўра ниҳоятда ранг-баранг. Уларда инсон ҳаётининг турли қирралари ўзига хос тарзда ифодаланган. Никоҳ тўйларида ижро этиладиган ёр-ёр кўшиқлари қандай турларга эга?

- Ёр-ёр кўшиқлари халқ оғзаки ижоди-нинг лирик туркумига мансуб бўлиб, улар алоҳида маросим – қиз узатиш билан боғлиқ ҳолларда юзага келган. Унинг анча қадимги тарихга эгаллигини таъкидлаш ўринли бўлади. Ёр-ёр мисраларида баъзан келин-куёв таърифи, руҳий кечинмалари ифода этилса, баъзан ота-она, қайнона, янга каби образлар тавсифланади. Бу таъриф-тавсифлар такрорланмас сатрларда ўзига хос тарзда жилоланади.

**Қалам-қалам қошлари,
чизилгандек, ёр-ёр,
Нўхат-нўхат холлари,
ёзилгандек, ёр-ёр.
Давлат билан етгайсан,
муродингга, ёр-ёр,
Ҳеч ниҳоят бўлмаган
авлодингга, ёр-ёр.**

Алишер Навоийнинг «Мезон ул-авзон» асарида таъкидланганидек, «ёр-ёр»ни «турк улуси зуфур ва қиз кўчирур тўйларида айтарлар, ул сурудедур бағоят мутаасир ва икки навъида бир байт айтилурум, мунсариҳи матвийим малакув бахридур ва ёр-ёр лафзини радиф ўрнига мазкур қилурлар». «Ёр-ёр» жанри одатда алоҳида олинган терма тўртликлардан иборат бўлади, деб тасаввур қилинади. Ҳақиқатда ҳам, ушбу жанрга мансуб бўлган намуналарнинг аксарият катта қисмида шу хусусият мавжуд.

Шунга кўра, уларнинг ижро пайтидаги ўрни анчайин эркин бўлади.

**Тоғда тойчоқ кишнайд
От бўлдим деб, ёр-ёр.
Уйда келин йилгайд
Ёт бўлдим, деб ёр-ёр.**

Биринчи мисрадаги ижобий ҳолат, иккинчи мисрадаги руҳий изтироб моҳияти-ни чуқурроқ очишга ва фикрнинг таъсир кучини оширишга хизмат қилади. Кўшиқдаги параллелизм эса, биринчи байтга, иккинчи байтдаги қўйилмаган асос билан боғлиқлигини вужудга келтирмоқда. Юзаки қаралганда улар бир-бирига боғланмаган. Бу фақат юзаки тасаввур, холос. Синчиклаб кузатилса, улар орасидаги руҳий-маънавий ҳамда мантикий алоқдорликни илгаш қийин эмас. Халқ оғзаки ижоди намуналарида бундай ички, мантикий боғланишлар жуда кўп учрайди. Улар илмда ритмик-синтактик ёхуд психологик параллелизмлар деб юритилади.

Ёр-ёр кўшиқларида бундай параллелизмларнинг тез-тез учраши унинг ўзига хос хусусиятларини намоён этади. Кўшиқларда параллелизм бир неча ҳолларда кўринади: табиат ҳодисалари ва турмуш деталлари, умуман кўзга кўринадиган нарсалар билан мавҳум тушунчаларни таққослаш, психологик асослаш шулар жумласидандир. Бундай ҳолатлар учун албатта, ўхшатиш, сифатлаш, мулолажа, киноя, метафора ва метонимиялар, аллегория каби бадий воситалар кўп қўлланилади. Булар орқали кўшиқнинг таъсир кучи зўрайди. Тасвирий ифодалар, кўча маънода келган иборалар параллелизмларнинг фаол иштирокчиларидир.

- Ёр-ёр кўшиқларининг инсон руҳиятига боғлиқ жиҳатларининг эътиборли томонлари ҳақида тўхталсангиз?

- Ёр-ёрларда хавотир ва ҳадик ичида

турган ота-оналарнинг ўзларида-да қўллаб-қувватлашга муҳтожлиги ҳам эътиборга олинган. Уларга руҳий-маънавий мадани бошқа оила аъзолари, қариндош-уруғлар, дўст-биродарлар бериши мумкин. Бирок, янги узатилган қизнинг ҳолати, руҳияти улар учун энг ишончли белги ва бебаҳо мадад-дир. Шунга кўра, ёр-ёрларда келининг ўз уйига очик чеҳра ва қулиб турган юз билан бориши махсус таъкидланади.

**Ота-онанг уйига-я
Кулиб боргин, ёр-ёр.
Кексаларнинг ҳурматини
Қулиб боргин, ёр-ёр.**

Кулиб бориш ифодаси тасодифан қўлланган эмас. Одатда, ҳаётдан мамнунлик, кундалик турмушдан розилик, ички хотир-жамлик қулиб туришга асос бўлади.

Қиз бола иб-ҳаё билан бошқа оstonага қадам қўяркан, ота-она бир ташвишидан, катта ўйдан, халос бўлиши аниқ. Халқимиз бежизга қиз болани юзинг ёруғ бўлсин, деб дуо қилишмайди.

Ёр-ёрларда ота образи етакчи кўринишларни эгаллайди. Халқ орасида «Ота рози - худо рози» деган мақолнинг пайдо бўлиши тасодифий эмас.

**Жоним отам, жон отам,
Дуо қилинг, ёр-ёр.
Бир худога ёлвориб,
Сано қилинг, ёр-ёр.**

Қиз узатилаётганда туғилиб-ўсган остонасига, отаси пойига бош уриб, оқ фотиҳа сўраши, ҳозирги кунда одат тусига кирган бўлса-да, бунда жуда катта маъно-мазмун бор. Келин номидан айтилган юқоридаги ёр-ёрда, ўзига хос илтижо, кўнгил дардлари ифода этилган. Ота туғилиб-ўсган беғубор болалиги ўтган уйдан кетаётган қизини дуо қилади, берган тузига, меҳрига рози бўлади.

Ота-она учун фарзандининг ҳар бири алоҳида қадр-қимматга эга. Уларга ўғил ҳам, қиз ҳам бирдек азиз. Шунга қарамай, ёр-ёрларда отанинг ўз қизига нисбатан айрича, таъбир жоиз бўлса, ўзбекона меҳр-муҳаббати алоҳида тилга олинади.

- Маросим кўшиқлари туркумига кирувчи ёр-ёр кўшиқларида халқнинг орзу-истаклари, интилишлари, қадриятлари қай тарзда ифода этилган?

- Маълумки, ёр-ёр кўшиқлари никоҳ тўйи кечаси, келинни куёв уйига олиб кетилаётган бир пайтда ижро этилади. Худди шу вазиятда келин қадам қўяётган янги хонадон эгалари қалбида қандайдир туйғулар, орзулар, ҳадиклар ҳукмрон бўлади. Улар келиннинг маънавий олами, одоби билан боғлиқ бўлиши аниқ.

Ёр-ёрларда ҳар бир қайнона қайнота орзу қилган ана шундай келинлар тавсифи жуда чиройли тасвирланган. Келиннинг чиройига қўшиб, одоб-ахлоқи ҳам таърифланган.

**Ҳай-ҳай ўлан, жон ўлан,
Узук бўлсин, ёр-ёр.
Қиз деганнинг кўзлари
Сузук бўлсин, ёр-ёр.**

«Узук бўлсин», «сузук бўлсин» каби ифодалар мазмун жиҳатидан бир-бирини тўлдирмоқда. Узук – муҳаббат, тўй рамзи. Икки ёш ишқ-муҳаббат элчиси сифатида бармоқларига узук тақишади. Ана шу узук тақдан келиннинг кўзлари сузук бўлишини иштамоқда. Бу аёл нафосатини ифодаловчи бир кўриниш. Инсоннинг ички дунёси инсон кўзларида акс этади. Шунинг учун ҳам ёр-ёрда қизларга сузукликни, яъни, ибодли бўлишни уқтириш биринчи ўринга кўтарилмоқда.

- Юртимизнинг турли ҳудудларидаги ёр-ёрлар қандай жиҳатлари билан фарқ қилади?

- Албатта, ёр-ёрлар ўша ҳудуд одамларининг ижтимоий ҳаёти, урф-одатлари ҳамда шевалари билан фарқланади.

**Товда қулин кишнайд
От бўлдим деб, ёр-ёр.
Уйда келин жилайд
Ёт бўлдим деб, ёр-ёр.
Токчадаги қотиқни
Ким тўкипти, ёр-ёр.
Кетатоғон синглимни
Ким сўкипти ёр-ёр.**

Мисралардаги товда, қулин, жилайди, тўкипти, кетатоғон каби шевага хос сўзлар асосан Самарқанд, Қашқадарё, Сурхондарё вилоятлари аҳолисига тегишли. Қипчоқ лаҳжаси туркумига мансуб бўлган ушбу воҳа шеваларида ўзига хос тарзда товушлар алмашинуви ёки тушиб қолиши кузатилади.

Опанинг эри адабий тилда «почча» деб юритилади. Келиннинг синглиси эса «қайн-сингил» бўлади. Самарқанд, Қашқадарё воҳасида уларнинг ўзига хос атамалари мавжуд.

**Синглим тушган дарёга
Сой бўлайин ёр-ёр.
Язнам тушган кемага
Ёй бўлайин ёр-ёр.
Язнам мени таниса,
Болдизиман ёр-ёр.
Белбоғчага қистирган
Кундузиман ёр-ёр.**

Ушбу ёр-ёрларда «язнам», «болдиз» атамалари айнан шева хусусиятларини кўрсатади. Гарчи бу ерда «язна» сўзи ўрнида «почча»ни қўллаш мумкиндек туюлса-да, кейинги мисолда қўлланган «болдиз» туфайли бу имкониятнинг йўли тўсилади.

Ҳа, ёр-ёр кўшиқлари тўйларимизга файз киритиш билан бирга улар халқимизнинг ўлмас маданий мероси ҳисобланиб, ёшларимизни юксак инсонпарварлик ғоялари асосида улғайтишга, тўла бахраманд бўлишга, қолаверса, улар акс этган юксак маънавий ғояларга эғалик қилиш ва риоя этишга ундайди.

Ўқув

Чирчиқ шаҳридаги 10-умумтаълим мактабида Тошкент вилояти Халқ таълими бошқармаси тасаруфидаги «Устоз-шогирд» мактаби фаолларининг ўқув семинари бўлиб ўтди.

Таълим-тарбия тараққиёти йўлида

Унда Қибрай, Бўстонлиқ туманидаги умумтаълим мактаби ўқитувчилари, Республика Халқ таълими вазирлиги ва Тошкент вилояти Халқ таълими бошқармаси ходимлари, таълим тизими мутахассислари иштирок этди.

«Баркамол авлод йили» Давлат дастурида педагог кадрларнинг малакасини ошириш, уларнинг билим ва кўникмаларини бойитиш муаммалари масала сифатида қаралади. Халқ таълими вазирлиги ва «Истеъдод» жағнамаси ҳамкорлигидаги «Устоз-шогирд» лойиҳасининг дастлабки босқичида Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги умумий ўрта таълим мактабларининг 230 нафар педагог ходими малака ошириш курсларини тамомлади.

Семинарда сўз олган таълим тизими ходимлари вилоятда таълим сифатини ошириш ва «Устоз-шогирд» мактаби фаолиятини жонлантириш мақсадида «Қасбий маҳоратни ошириш устахоналари» ташкил этилганлиги ва уларнинг педагоглар малакасини оширишдаги тутган ўрни ва самараси борасида тўхталишди.

Айни пайтда Тошкент вилояти Халқ таълими тизимидаги 888 та умумтаълим мактабларида жами 30222 нафар педагог ходимлар фаолият кўрсатмоқда. Мавжуд 19 та фан йўналишлари бўйича 349 та «Устоз-шогирд» мактаблари

ташкил этилган. Бу жараёнга 300 нафардан ортиқ устоз ва 1047 нафар шогирд ўқитувчилар жалб қилинган. Семинарда «Таълим тизимида ёшлар тарбияси», «Умумий таълим муассасаларида муаммолар вазиятлар ва низолатни бартараф этиш», «Педагогика ва андрогика», «Баркамол авлод-келажак пойдевори» мавзуларида маъруза қилинди. Шунингдек, ўқитиш ва ўрганишнинг интерфаол усуллари, уларни қўллаш методикаси бўйича тавсиялар ўртага ташланди.

—Республикамизда фаолият юритаётган педагогларнинг малакасини ошириш ва таълим сифатини яхшилаш, тизимдаги самарадорликни жонлантириш мақсадида ташкил этилган «Устоз-шогирд» лойиҳаси қисқа муддатда катта муваффақиятга эришаётир, дейди Тошкент вилояти Халқ таълими бошқармаси бошлиғи ўринбосари Ф.Олимова. — Шу кунга қадар бу борадаги семинарлар Қибрай, Пискент туманлари ва Чирчиқ шаҳрида мунтазам равишда ўтказилиб келинмоқда. Бу эса педагогларнинг ишга ижодий ёндашувида, дарсни янада қизиқарли ва мазмунли ташкил этишида, ўқувчини фанга янада қизиқтиришида муҳим аҳамият касб этади.

Семинар сўнггида иштирокчиларга вилоят Халқ таълими бошқармасининг сертификатлари топширилди.

МАВСУМ

Китобхон болажонлар

Ёзги таътил кунларини соясалқин, сўлим оромгоҳлар кучоғида мароқли ўтказётган ўқувчиларга Қорақалпоғистон Республикаси ахборот-ресурс маркази ходимлари томонидан қизиқарли китоблар тақдим этилмоқда.

Нукус шаҳар «Ёш авлод» болалар дам олиш марказида ҳар бир босқичда юз нафардан ортиқ ўғил-қиз ҳордиқ чиқармоқда. Оромгоҳда болажонларнинг мазмунли дам олиб, бўш вақтларини мароқли ўтказишлари учун «Китобхонлар кечаси» ташкил этилаётгани диққатга сазовор. Шунингдек, тадбир доирасида ўткази-

зилаётган «Билимдонлар» интеллектуал ўйини, янги китоблар тақдими, асар қаҳрамонлари суратларини чизиш бўйича танлов ўқувчиларда катта қизиқиш уйғотаётгани уларнинг юз-кўзларидан кўриниб турибди.

Болажонларнинг қизиқишларини эътиборга олган ҳолда оромгоҳда китоблар кўргазмаси ҳам ташкил этилмоқда. Айтиш жоизки, кўргазмаларда намоиш этилаётган 200 дан ортиқ қизиқарли адабиётлар болалар эътиборини тортаётир. Бундан ташқари, «Китоб дунёни танитади» мавзусидаги тадбирда эса болажонлар сеvimли ёзувчи ва шоирлари асарларини танлаб, мутолаа қилмоқда. Оромгоҳда «Одобли бола элни танитар», «Биз келажақ авлодмиз», «Мен туғилиб ўсган ўлка», «Биз табиятни сеvамиз», «Ўқинг, янги адабиётлар» каби мавзуларда китобхонлар кечаси ўтказилмоқда.

2010 ЙИЛ – БАРКАМОЛ АВЛОДЙИЛИ

«Баркамол авлод йили» Давлат дастурида маънавий-ахлоқий қадриятларни кенг қўламада тарғиб қилиш, ёшларни тарихий меросимиздан бахраманд этиш, уларнинг ҳуқуқий-мафкуравий иммунитетини мустаҳкамлаш муҳим йўналишлардан этиб белгиланган.

Оромгоҳда мутолаа байрами

Бу борадаги вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида юртимиздаги болаларни соғломлаштириш оромгоҳларида кўплаб тадбирлар ташкил этилмоқда. «Тўғон» ахборот-кутубхона маркази томонидан Тошкент вилоятининг Бўстонлиқ туманидаги «Нилуфар» болалар ёзги дам олиш оромгоҳида мутолаа байрамларини ташкил этиш яхши анъанага айланган.

Сўлим оромгоҳда бўлиб ўтган ана шундай тадбирга маънавий тарғиботчилари, ахборот-ресурс марказининг мутахассислари, педагоглар, амалиётчи психологлар, ўқувчи-ёшлар таклиф этилди.

Президентимиз Ислом Каримов раҳнамолигида ёш авлод камолоти ва истиқболи йўлида кўрсатилаётган эзгу сазй-ҳаракатлар замирида уларни ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом инсонлар этиб тарбиялаш мақсади мужассамдир. Бугунги кунда юртимиз билим даргоҳларида ўқувчиларга пухта билим бериш, уларни эзгу ғазилатлар соҳиби этиб тарбиялаш бариберида миллий ўзлигимиз, азалий қадриятларимизга ёт ва бегона хуружлар, ёшларнинг онги ва қалбини эгаллашга қаратилган ғаразли интилишларнинг олдини олишга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Бу жараёнда таълим муассасалари маънавий-тарбия масканлари, ахборот-ресурс марказлари, маданият ва маърифат даргоҳлари билан узвий ҳамкорликни йўлга қўйган.

Бутун ёзги мавсумда минг нафардан ортиқ бола соғломлаштирилаётган ушбу оромгоҳда «Тўғон» ахборот-кутубхона маркази билан ҳамкорликда «Ёшлар камолоти – юрт истиқболи», «Ўзбекистон – табаррук диёр», «Адабиётга эътибор – маънавиятга, келажаққа эътибор», «Китоб – билим ва маърифат манбаи», «Энг фаол китобхон» мавзусидаги давра суҳбатлари, викториналар, ижодий танловлар ўтказилиши яхши анъанага айланган. Марказ кўмагида ташкил этилиб, икки мингдан зиёд китоб захирасига эга бўлган кутубхона болаларнинг билимини бойитиш, адабиётга, китобга меҳрини орттиришда муҳим аҳамият касб этмоқда.

Тадбирда оромгоҳ кутубхонасига янги бадий, илмий-маърифий адабиётлар, суратли альбомлар, рисола ва плакатлар топширилди. «Энг яхши китобхон» ижодий танловининг ғолиблари аниқланди. Болалар бадий жамоаларининг мусикий дастури намоиш этилди.

ЖАРАЁН

СУРУР

Талабалик! Ёшликнинг олтин фасли. Илм-фан сирасорларини мукаммал эгаллаш палласи. Етук мутахассис бўлиш, ўз тақдирини ўзи белгилаш, келажак пойдеворини яратиш, умр дафтарини безаш даври. Шу боис ҳам талаба деган юсак ном ҳар бир йигит-қизнинг оидин орзуси, эзгу нияти, азму қарори. Дарвоқе, талаба бўлган ёшларнинг ўша лаҳзалардаги ҳеч бир нарса билан қиёслаб бўлмайдиган қувончларини, ҳис-ҳаяжонларини кўрганмисиз?

Ойдин орзулар қанотида

Нуриддин ОЧИЛОВ

Бундай бебаҳо бахтга эришганларнинг бетакорр шукроналик туйғуларига шерик бўлганмисиз? Ўғил-қизларингиз «онажон, отажон, мен талаба бўлдим» дея кучоқ очиб бағрингизга талпинганларида бениҳоя хурсанд бўлганингиздан кўзларингиз севинч ёшларига тўлганини-чи? Ҳа, албатта, дейсиз, ажиб бир антикиш, ажиб бир гурур, ажиб бир мамнулик билан.

Дарҳақиқат, талабаликнинг ўқиш, ўрганиш, изланиш, янгиликка интилиш, илм-фун бўлоқларидан баҳра олиш, мустақиллик берган имтиёз ва имкониятлардан тўла фойдаланиб, малакали мутахассис бўлиб етишиш йиллари ортда қолиб, диплом олиш фурсати келганида битирувчи йигит-қизлар олий ўқув юртига қабул қилинган қунаридаги шодлиқни яна бир бор ҳис этиб, қалблари бахтиёрлик туйғуларига тўлиб-тошади. Айни пайтда бакалавр ва магистрлик дипломига эга бўлиш ҳар бир йигит-қиз учун катта шараф бўлибгина қолмай, катта ишонч, катта масъулият ҳамдир. Бу энг аввало, уларнинг Ўзбекистон деб аталмиш шу қутлуғ

юрт билан ҳақли равишда фахрланиш, уни кўз қорачигидек асраб-авайлаш, тинчлиги, осоийшталлиги учун фаол курашчи бўлиш, миллий истиқлол ғояларига содиқ бўлган ҳолда озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт барпо этишда ҳормай-толмай меҳнат қилиши, ўзини бахшида этиши демакдир. Бу аждодларимизга муносиб бўлиш, миллий ва умуминсоний қадриятлар силсиласида инсонпарвар фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш йўлида ташаббускор ва фидойи бўлишни тақозо этади. Бу – маънавий илдиэларимизни янада мустаҳкамлаш, қомиллик сари астойдил ҳаракат қилишдек устувор вазифа ҳамдир. Ўзларида ана шундай хислат ва фазилатларни мужассам этган ёшларгина «буюқ тарих ва маданият юрти»нинг фарзанд»лари эканликларини ёрқин намойён этишлари мумкин.

Айтиш жоизки, давлатимиз ёшларининг юсак маънавияти қишлар бўлиб етишмишлари учун ҳеч нарсани аямаётганлигини ҳар жаҳада яққол кўриб турибмиз. Айниқса, мактаб, коллеж, лицей ва олий ўқув юртларининг шакли, мазмуни ҳамда қиёфаси замон талаблари даражасига кўтарилганлиги кўзлаган

мақсадларимизнинг амалга ошишида муҳим омил бўлмоқда.

Мамлакатимизнинг етакчи олий ўқув юртлари сафида турган Тошкент молия институти бозор иқтисодиётига мос бўлган бакалавр ва магистрлар тайёрлаётганлиги Халқаро илмий қўмита ва «EDUNIVERSAL» ташкилоти томонидан эътироф этилиб, жаҳоннинг минтага энг яхши бизнес мактаби рўйхатига киритилганлиги фикримизнинг далилидир.

Куни кеча институтнинг «Молиячи» спорт-соғломлаштириш мажмуасига қарнай-сурнай садолари остида кириб келган профессор-ўқитувчилар, республика ташкилотлари вакиллари, ота-оналар бакалавр ва магистрларга диплом топишириш маросими ҳақиқий байрамга айлانганлигининг шохиди бўлдилар.

Тантана аввалида ижро этилган Ўзбекистон Республикаси Давлат мадҳиясини ҳар бир талаба, ҳар бир профессор-ўқитувчи, ҳар бир меҳмон қўлини кўксига қўйиб, мағрур туриб, гурур билан қуйлаганлиги қалбларни фахр ва ифтихор туйғуларига тўлдириб юборди.

Институт ректори, иқтисод фанлари доктори профессор Алишер Ваҳобов аълочи битирувчиларни қизгин мувоқабод этиб, уларни олган билимларини янада мустаҳкамлашга, илгор тахрибаларни қунт билан ўрганишга, ҳамиша Ватан ва миллат маффаатларини юракдан ҳис этиб яшашга даъват этди.

Энг юқори тадқиқот деб баҳоланган магистрлар диссертациялари ва бакалаврлар диплом ишлари муаллифлари Ўзбекистон Республикаси Марказий банки, республика Ҳамкор банк, «Ўзбекинвест», «АПС-КОМ», «Капитал банк» ва бошқа кўплаб нуфузли ташкилотларнинг диплом ҳамда пул муқофотлари билан тақдирландилар.

Битирувчи магистр ва бакалаврлар номидан сўзга чиққан Ситора Шомахмудова, Асал Темурхўжаева, Умид Холиқовлар эл-юрт тинчлиги ва фаровонлиги учун ғайрат ва шижоат, ёшликка хос фидойилик билан меҳнат қилишга тайёр эканликларини билдирдилар.

Ойдин орзулар қанотида парвозга шай бўлган битирувчиларга устозлар оқ йўл тилаб қолдилар.

БЕЛЛАШУВ

ҳам шу мақсадларни кўзлаган ҳолда ташкил этилди. Унда Навоий ва Зарафшон шаҳри ҳамда барча туманлардан келган жамоалар беллашди.

Мусобақаларда шахмат ва волейбол бўйича хатирчилик, шашка, мини футбол ва стол теннисида қарманалик ёш спортчилар ўз тенгдошларидан ҳар томонлама устун эканликларини амалда исботлашди. Шунингдек, тадбир давомида вилоят ҳамда Ўзбекистон шарафини халқаро майдонларда муносиб ҳимоя қилиб келаётган бир гуруҳ спортчилар қимматбаҳо совғалар билан тақдирланди.

Спорт – саломатлик гарови

Навоий вилоятида соғлом авлодни тарбиялаш, соғлом турмуш тарзини шакллантириш борасида салмоқли ишлар амалга ошириляпти. Қисқа фурсатда 53 та замонавий иншоот, жумладан 11 та болалар спорт мажмуаси, 42 та мактаблар ёнида спорт заллари қурилганлиги бунинг далилидир.

Бирла шароитга эга, спорт жиҳозлари билан тўлиқ таъминланган мазкур мажмуаларда бугун салкам 40 минг нафар ўғил-қиз спортнинг йигирмадан ортиқ тури билан мунтазам шуғулланади. Бу ўз навбатида эришила-

ётган ютуқларда ўз аксини топмоқда.

Навоийлик ёшлар 2012 йилда бўладиган «Умид нихоллари» мусобақаларига тайёргарликни ҳозирдан бошлаб юборишган. Қармана туманида «Спорт – саломатлик гарови», «Гиёҳвандлик – умр заволи» шиори остида спортнинг шахмат, шашка, стол тенниси, волейбол, мини футбол турлари бўйича «Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси» соврини учун 1996-1998 йилларда тўғилган ўқувчилар ўртасида ўтказилган вилоят мусобақаси

ФАОЛИЯТ

УЗЛУКСИЗ СУВ ТАЪМИНОТИ – ЮҚОРИ ҲОСИЛ ОМИЛИ

Ориф ХОЛИҚУЛОВ,
«Milliy tiklanish» мухбири

Нарпай тумани деҳқонлари ҳар йили пахта ва галлачиликда юқори ҳосил олиб, ижобий натижаларга эришиб келишади. Шунинг эътирофи эътиш лозимки, деҳқонларимиз, бобонун миришкорларимиз эришаётган ютуқларда «Нарпай-Навоий» ирригация тизими бошқармаси жамоасининг ҳам муносиб ҳиссаси бор.

Аҳолининг кўпайиши, табиийки, бўз ва қўриқ ерларни ўзлаштиришга олиб келади. Бу эса сувсиз ҳам тақчил бўлиб турган сувдан тежаб-тергаб, самарали фойдаланишни тақозо этади. Шу боисдан тизимдаги ишлар, қадок қўлли таъмирчилар фаолияти билан қизиқдик. Бошқарма бошлиги Ҳикмат ака Аҳмедов амалга оширилаётган ишлар хусусида қуйидагиларни гапириб берди:

– Тизимимиз вазифаси қишлоқ хўжалиги экин майдонларини сув билан таъминлашдан иборат. Каттакўргон туманига 3306 гектар, Нурободга 1086 гектар, Нарпайга 26788 гектар, Пахтачиға 23720 гектар ҳамда Навоий вилоятининг Қармана туманига 4970 гектар майдонга оби ҳаёт етказиб бераёلمиз. Ҳар ишининг оғир-енгил бўлгани каби амалга ошираётган ишларимизда қийинчиликлар бизни ҳам четлаб ўтмайди. Масалан, каналнинг узунлиги 112 километрни ташкил этади. Яъни Каттакўргон томонидан бошланиб, Навоий вилоятгача бўлган масофадаги канални таъмирлаш осон иш эмас. Шунга қарамай бу юмушларни вақтида баҳарганлигимиз бугунги кунда экин майдонларига сув келтиришда қўл келаяпти.

Айни вақтда тизимимизда 75 нафар мироб фаолият юритмоқда. Улар фермер хўжаликлариға сувни тақсимлашда одилона иш олиб боришаётир. Оби-ҳаётнинг сероблиги, албатта, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштиришда муҳим вазифани ўтайди. Сувнинг исроф қилиниши олдини олиш борасида тумандаги сув истеъмолчилари уюмчаси ходимларининг хизматлари катта бўляпти. Лекин ундан хўжасизларча фойдаланаётган фермер хўжаликлари ҳам орамизда топила-

ди. Уларга нисбатан қўлланилаётган чоралар фикримизнинг исботидир.

Халқимизда «Сув келтирган элда азиз», деган нақл бор. Куну тун амалга ошираётган хизматларимизни инобатга олиб, тайёр сувни нобуд қилмай ишлаётган деҳқонларнинг меҳнатини биз ҳам қадрлаймиз. Негаки, ҳозир деҳқонлар фойдаланаётган сув ўз-ўзидан етиб келгани йўқ. Бунинг учун кузги, қишки мавсумда Нарпай, Ҳамза каналлари, Қозоқариқни тозалаш, 15 та гидротехник иншоот, 15 та гидростанция (Нарпай каналидаги) ва бир қанча ички сув йўлларидаги гидростанция гидротехник иншоотларни таъмирлаш осон кечмади.

Булардан ташқари, тизимимиз зовурларини таъмирлаш, тиклаш, тозалаш ишлари ҳам бажарилмоқда. Утган йил давомида Пахтачи туманидаги Тошқубир зовурлар массиви, Зиевуддин зовур тизимида ана шундай юмушларни амалга оширдик. Нарпай, Каттакўргон туманларида ҳам зовурлар тозаланди.

Бошқармаимизда ўз ишига виждонан ёндашадиган ёшларни кўпайтириш, ўз навбатида тажрибали мураббийларга суяниш асосий вазифаларимиздан биридир. Ҳар томчиси олтинга тенг оби-ҳаёт таъминотини яхшилаш, фермерга қўмақдош, ислохотларда ҳамнафас бўлиш, энг асосийси, халқ фаровонлигига хизмат қилиш бош мақсадимиз.

ЭКОЛОГИЯ

Чўлланиш жараёнига қарши кураш

долзарб вазифа

БМТнинг маълумотларига қараганда айни пайтда 250 миллион киши чўлланиш жараёнининг бевосита салбий таъсирини ҳис этмоқда. Бу хавф яна бир миллиард кишига таҳдид соляпти.

Марҳамат МАТВАФАЕВА,
«Milliy tiklanish»
жамоатчи мухбири

Умуман олганда ер қуррасининг 3,6 миллиард гектари чўлланган ёки инкирозга учраган. Чўлланиш Ўрта Осиё ва Қозғистон минтақасига ҳам хос. Бу жараён энг хавфли глобал, экологик, ижтимоий ва иқтисодий муаммо.

Шунинг алоҳида таъкидлаш жоизки, республикаимизда табиатни муҳофаза қилиш, уни кўз қорачигидай асраб-авайлаш, айниқса чўлланишга қарши кураш бўйича қатор қонун, дастур ва лойиҳалар ишлаб чиқилиб, хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Бунда айниқса олимларимиз томонидан олиб борилаётган илмий изланишлар ўз натижаларини бермоқда. Шу хусусда эколог, чўлушнос олима ЎзРФА «Ботаника» ИИЧМ ўсимликлар экологияси лаборатория мудир, биология фанлари доктори Тошхоним Раҳимовани суҳбатга қорладик.

– Чўлланиш жараёни ҳозирги кунда дунё аҳолисини ташвишга солаётган глобал экологик муаммолардан. Хўш, чўлланиш жараёни бизнинг Ўзбекистонимизда қандай кечмоқда, бунинг сабаблари нимада. Шу ҳақда тўхталсангиз?

– Чўлланиш БМТнинг таърифи бўйича, ўсимликлар биомассасининг камайишидир. Бу эса ҳаёт учун зарур бўлган энергия манбаининг танқислашишидир.

Чўл табиий муҳити устунлик қилган Ўзбекистонимизда чўлланиш жараёнини олдини олиш долзарб аҳамият касб этмоқда. Қизилқум ва Оролбўйида экологик ҳолатнинг ёмонлашуви сабабларидан бири – Орол денгизининг қуришидир.

Орол инкирози ва турли экологик, антропоген, техноген омилларнинг таъсири маълум бир компонентларнинг, айниқса, Қизилқум чўли ва Оролбўйи ўсимликлар қопламаниннг кескин ўзгариб кетишига олиб келмоқда. Қизилқум республикаимиздаги энг катта чўл аренасидир. Худуддаги ўсимликлар қопламаниннг 60 фоиздан ортиқроқ майдони чўлланиш жараёнига учраган. Ўзбекистон Республикасида БМТнинг чўлланиш тўғрисидаги кўплаб (1994, 1997, 2002 й.) ҳужжатлари ратификация қилинди, республикаимизда салбий экологик жараёнларнинг олдини олиш учун халқаро инвестициялар жалб қилинмоқда. Қизилқум чўлида чўлланиш жараёни жадаллашиб кетаётган бир пайтда ўсимликлар қопламини комплекс равишда ўрганиш зарур. Чунки энг кўп пайҳонланган майдонлар шу ерда. Қизилқум чўлида ҳам турли экосистемалар мавжуд. Улар: қолдиқ тоғлар, қирлар, қумлиқлар, тўқайлар, шўрхоклиқлар, қулранг-қўнғир тупроқлар ва ҳ.к. Бу экосистемалардаги ўсимликлар қопламаниннг фитоценотик таркиби, тарқалиш қонуниятлари, ўсимликлар қопламаниннг деградация даражаси ва кўламаниннг масштабини аниқлаш, чўлланиш жараёнини кўрсатган ҳолда ўсимликлар қопламаниннг харитасини тузиш лозим.

Негаки, Қизилқум чўлида энг кўп пайҳонланган майдонлар қудуқ ва қишлоқлар атрофи ҳисобланиб Юзболо, Машақли, Янғиқудуқ, Учтепа, Бойназар, Сассиққўл, Агитма қўллари атрофида (1-2 км.) бирлашмиқ ўсимлик жамоаларининг ҳокимлик (доминант) турлари деярли йўқолган. Ўрнига бегона ўтлар: исирик, эшакмиш, оққакра, қуртқасоч каби ўсимликлар ҳокимлик қилиб, тўқайлар ҳосил бўлган. Чўлланиш даражаси 75 фоизгача етган. Умуман олганда бугунги кунда республикаимизда (Қизилқум чўлида) чўлланиш жараёнининг қучайишига бир қанча омиллар сабаб бўлмоқда: Орол денгизи қуришининг таъсири, шўрланишининг қучайиши, ерости сувларининг пасайиши, қум қўчишлар, сунъий қўлларнинг пайдо бўлиши, антропоген ва техноген омиллардир.

Антропоген омиллар таъсирида

ўсимлик қопламаниннг типологик тузилиши, таркиби, тарқалиш қонуниятининг ўзгаришига сабаб бўлмоқда. Олдинги ўсимлик жамоалари ўрнини чорва моллари кам истеъмол қиладиган янги жамоалар пайдо бўлмоқда. Бу эса чўл худудининг чўлланиш даражасини ёки экологик муҳитининг бузилишини кўрсатди. Чўлланиш жараёнининг сабаблари юқорида келтириб ўтилганлардир. Чўлланиш жараёнига қарши курашиш шарт ва муқаррар. Бу бизнинг олдимизда турган долзарб вазифа саналади.

– Орол денгизининг сувдан бўшаган яъни қуриган майдонларида қандай янги экотизимлар пайдо бўлди? Улар турғун тараққиёт қонуниятига эгами? Яъни бир сўз билан айтганда улар ўзгарадимми ёки ўзгармайдими?

– Геоботаник илмий тадқиқот ишларимизнинг натижаси шунини кўрсатадики, Орол денгизининг қуриши натижасида янги экосистемалар, яъни, табиий худудий мажмуалар (ТХМ) пайдо бўлди. Булар қуйидагилар: шамол таъсирида пайдо бўлган шўрланган тўқинсимон қумлар, бархан қумлар, қатқалоқли шўрхоклар, қўпчи мали, шўрхоклар, тўқайлар, тақирлар, текис қумлиқлар, ботқоқликлар, дўнг қумлар ва ҳоказолар. Бу экосистемалар ўзининг турғун тараққиёт қонуниятига эга эмас. Чунки улар янгидан пайдо бўлган ва ўзини ўраб турган ташқи муҳит таъсирида, яъни қучли шамоллар таъсирида доим ўзгариб туриши мумкин.

– Орол денгизининг қуриши оқибатида вужудга келган экологик фалокат туз-қум аралаш тўзонларни, қум қўчишларни қандай тўхтатиш мумкин. Лабораториянгиз бу борада қандай илмий изланишлар, тадқиқотлар олиб бораёпти?

– Денгизнинг қуриган қисмида қучли шамоллар натижасида бархан қумлиқлар пайдо бўлган ва бу жараён давом этмоқда. Умуман олганда, қум қўчишини тўхтатишнинг энг яхши усули бу худудларни ўсимликлар билан қоплашдир. Яъни, қурғоқчиликка, иссиққа чидамли ўсимликлар қўчатини ўтказиш керак. Бу борада лаборатория ходимларининг Қозқодарёда олиб борган ишлари диққатга сазовор. Қум қўчишининг олдини олиш учун у ерда қўнсуяк, черкез, Фарғона шувози, бодом, астрагал турлари, терексен қўчатлари ўтказилди. Бу ўсимликларнинг айримлари (черкез, Фарғона шувози) биринчи йилнинг ўзидаёқ уруғ ҳосил қилиб, генератив даврига ўтди. Уларнинг баландлиги 2-3 йилдан кейин 1,5-2 м.га етди. Бу турлар яна ўзидан уруғ тўқиб қўпайиш хусусиятига (яъни табиий хусусиятга) ҳам эга.

– Айтингчи, чўлланиш жараёни тоғларда ҳам содир бўлаяптими?

– Республикаимизда чўлланиш жараёни фақат чўлда эмас, балки адирда ҳам, қисман тоғда ҳам давом этмоқда. Тоғда аҳоли яшайдиган пунктлар, қурилиш объектлари, болалар дам олиш лагерлари мавжуд. Ундан ташқари тоғ зонаси чорва моллари учун доимий ёзги яйлов ҳисобланади. Тоғга яқин аҳоли бир неча минглаб чорва молларини қишлоқ атрофида боқишади. Бутун тоғ этакларида, тоғ ёнбағирларида доимо мол боқилавериши оқибатида, тоғлар ҳам харсанг тошларга

айланди. Ачинарлиси, тоғга яқин яшовчи аҳоли дарахт ва буталарни кесиб ўтин сифатида фойдаланишади, доривор ўсимликларни териб кетадилар.

Масалан, олимларнинг фикрича, Нурота тоғида чўлланиш жараёни ҳозирда 10-15% ташкил этади. Агар шу тарзда чўлланиш жараёни авж олса кейинги 15-20 йил ичида 20-25 фоизга етар экан.

– Чўлланиш жараёни тез суръатларда жадаллашиб бораётган бир паллада биологик хилма-хиллигимизни, генофондимиздаги камёб ва йўқолиб бораётган ўсимлик, ҳайвонот турларини қандай сақлаб қолишимиз керак?

– Республикаимиз ўзига хос ўсимлик ва ҳайвонот дунёсига эга бўлиб, сўнгги йилларда инсонларнинг ҳужайралик фаолияти сабабли флора ва фаунага нисбатан салбий таъсир қучаймоқда. Ўзбекистонда мавжуд 4500 дан ортиқ ўсимлик турларининг 10-12 фоизи муҳофазага муҳтож. Бизда ўрмон ресурслари чекланган. Табиий ййловларнинг ҳолати ёмонлашди. Бунинг оқибатида табиат мувозанати тубдан ўзгариб кетди. Шундай қонуният борки, ўсимлик ўша шароитга тасодифан ўрнашиб қолмай, балки ўша шароит билан чамбарчас узвий боғлиқ ҳолда бўлади. Қум саҳроларда ўсувчи жузғун, қўнсуяк, черкез илдизлари 15-20 метр атрофга қучли тармоқланиб, қумларни шамоллар таъсирида қўчишдан сақлайди. Агар ана шу мувозанатга путур етказилса, табиат уни қайта тиклашга ожиз. Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Шундай экан, республикаимиз биохилма-хиллиги ва генофондини сақлаб қолишда, муҳофаза этиладиган табиий худудлар катта аҳамиятга эгадир.

Шу сабабли, камёб ва йўқолиб кетиш арафасидаги турларимизни сақлаб қолиш учун қўриқоналар ташкил этилиши зарур.

– Чўл яйловларидан оқилона фойдаланиш учун қандай ишлар қилиниши керак?

– Инсон таъсирида чўл минтақасининг табиий экосистемаси бузилмоқда, ёмонлашмоқда. Чўл республикаимизда катта майдонни эгаллайди ва чорва моллари учун табиий ем-хашак базаси ҳисобланади. Бундан ташқари ана шу ерларимизда нефть, табиий газ, фойдали қазилмалар олинади, сугорилидиган майдонларда пахта, полиз ва сабзавот мевалари экилади. Афсуски мана шу инъомлардан ўринсиз, режасиз фойдаланиш натижасида яйловлардаги маҳсулдорлик камайиб кетган ва бунинг натижасида чўлланиш авж олмақда. Шамол эрозияси, шўрланиш, ботқоқланиш, қум қўчиши буларнинг ҳаммаси ерларнинг деградациясига олиб келмоқда. Кези келганда шунинг айтиш керакики табиатнинг ҳар бир қисми мувозанатда, унда бўладиган ҳар қандай ўзгаришлар, албатта мувозанатга таъсир қилмасдан қолмайди.

Чўлланиш жараёнининг олдини олиш, табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш учун биринчи навбатда жанубий-ғарбий Қизилқумнинг ўсимликлар харитасини тузиш керак. Қучли пайҳонланган майдонларда фитомелиорация ишларини йўлга қўйиш, яйловлардан оқилона фойдаланиш, алмашлаб чорва молларини боқиш, яйлов майдонларини тўсиқлар билан тўсиб, яйловларга дам бериш ва халқаро ҳамкорликни қучайтириш керак.

